

EMIL CIORAN - NIHILISTUL CU GÂNDUL LA DUMNEZEU

Gabriela Pohoată*

gabriela_pohoata@yahoo.com

Abstract: *Towards those who consider Emil Cioran a convinced nihilist, our approach brings a new perspective about the Romanian thinker philosophical beliefs.*

Permanently thinking about God, the nihilism of Cioran is absorbed in mysticism. But, his mysticism is not a full one because it is not based on faith; it emerges from an intense subjective experience that brings Emil Cioran closer to Divinity.

Keywords: *nihilism, mysticism, faith, Divinity, Nothing, God.*

Emil Cioran a fost apreciat ca fiind „cel mai mare nihilist al Occidentului de la Nietzsche încoace”¹.

Nihilist și existențialist, Cioran se ocupă de concepte precum moartea, angoasa, absurdul, infinitul, neantul, haosul, agonia, sinuciderea, nebunia. Exprimarea literară, dar mai ales ideile susținute, fac din Emil Cioran reprezentant tipic al orientărilor deconstructive ale secolului al XX-lea în linia antiistorismului, antireprezentationismului și nonraționalismului specifice școlilor continentale din Germania, Italia, Franța.

Dintre români cea mai explicită poziție postmodernă de tip nihilist deconstructiv o are Emil Cioran².

1. În lucrarea sa *Exerciții de admirație*³ există un articol intitulat *Recitind*, rezultat, după mărturia autorului, din intenția de a prezenta cititorilor germani *Tratatul de descompunere* tradus din franceză în limba germană de Paul Celan, în 1953 și editat în 1978. Textul lasă să se întrevadă tipul de filosofie pe care Emil Cioran o promova, înscrisă, așa cum s-a precizat, între tendințele postmoderniste antifundaționaliste, nihiliste, deconstructiviste. Emil Cioran relevă aici cum s-a eliberat de povara existenței prin lirismul destructiv. Se poate afirma că de la teza sa de licență asupra intuiționismului bergsonian, curent opus raționalismului cartezian, Emil Cioran a elaborat cu consecvență eseuri filosofice „opuse meditației raționale senine și fatalismului surâzător”. Cărțile sale scrise în limba română: *Pe culmile disperării* (1934, 1990, 1993); *Cartea amăgirilor* (1936, 1991); *Schimbarea la față a României* (1936, 1941, 1990, 1993); *Lacrimi și sfinți* (1937, 1991); *Amurgul gândurilor* (1940, 1991) și *Îndreptar pătimăș* (1991),

---

* Conf. univ. dr., - Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București.

¹ Gabriel Liiceanu, *Apocalipsa după Cioran*, București, Humanitas, 1992.

² Angela Botez, *Un secol de filosofie românească*, București, Ed. Academiei Române, 2005, p.320-331.

³ Emil Cioran, *Exerciții de admirație*, București, Ed. Humanitas, 1993, p. 201-206.

precum și cele publicate în limba franceză și traduse în limba română, după 1990: *Précis de décomposition* (1949); *Syllogismes de l'amertume* (1952); *La tentation d'exister* (1956); *Histoire et utopia* (1960); *La chute de temp* (1964); *Le man vais Démiurge* (1969); *De l'inconvénient d'être né* (1973); *Exercices d'admiration* (1986) *Aveux et anathèmes* (1978), chiar și prin titlurile lor, dar și prin sumare, reflectă cumva orientarea nihilist deconstructivă a autorului. Aducem în discuție Tratatul,⁴ unde Cioran, încă din primul capitol (Antiprofetul), își atribuie o misiune *distructivă* - somație la adresa cerului și Pământului, a tot ce există, satisfacerea voluptății de *a nega*. Tratatul meu, scrie gânditorul român, insultă viața, dar și pe mine însumi, prezentând încă din prima versiune (1947), cu subtitlul *Exerciții negative*, o concepție nihilistă.

Cercetând textele gânditorului român putem înțelege că nu a fost un nihilist până la capăt: a negat viața, a proclamat moartea, nimicul, dar nu a renunțat la Dumnezeu. De altfel, toate interogațiile lui sunt fundamentate în ideea de Dumnezeu. Tot ce a scris Cioran nu e la urma urmelor, decât reluarea obsesivă a „Cărții lui Iov”. Fie că vorbește despre istorie, despre moarte, despre timp sau despre muzică, cel cărui îi consacră uneori furia, extazul și hula, alteori scepticismul casant - e Dumnezeu. „Se poate vorbi cinstit de altceva decât de Dumnezeu și de sine?” - iată întrebarea inevitabilă din textul și din subtextul tuturor cărților lui. Puțini știu că reflecțiile lui Cioran construite în dialogul cu Dumnezeu au fost cuprinse într-o carte intitulată „Despre Dumnezeu”.

Ne întrebăm cine s-ar putea încumeta a elabora idei despre Dumnezeu, suficiente pentru a fi cuprinse într-o carte? Indiscutabil, numai cel care gândește la Dumnezeu permanent. Această antologie consacrată divinității propune un drum prin dialogul lui Cioran cu Dumnezeu. „Nu dănuie decât ceea ce a fost conceput în singurătate, cu fața la Dumnezeu, fie că ești credincios, fie că nu”⁵.

De aceea consider irelevantă cercetarea credinței sau a necredinței lui Cioran în Dumnezeu. Este știut că această problemă nu privește filosofia. Cu toate acestea au existat filosofi credincioși și totuși nu au scris o carte „Despre Dumnezeu”.

Ceea ce contează cel mai mult în filosofie și acest lucru îl întâlnim la Emil Cioran este intensitatea interogativă care face imposibil răspunsul, orice răspuns: „Nu știi cum oamenii pot crede în Dumnezeu, deși mă gândesc zilnic la el”⁶.

Aici apare problema distincției dintre credincios și filosof, dintre Dumnezeu și ideea de Dumnezeu, cândva realizată de Pascal⁷, pentru a diferenția pe Dumnezeul lui Iov și Abraham de cel al savanților și filosofilor. În același spirit, Cioran încearcă să clarifice: „Filosoful se gândește la *Divinitate*, credinciosul la *Dumnezeu*. Unul la esență, altul la persoană. Divinitatea este ipostaza abstractă și impersonală a lui Dumnezeu. Credința fiind un *imediat transcendent*, ea își

---

⁴ Idem, *Tratat de descompunere*, București, Humanitas, 1992.

⁵ Idem, E., *Despre Dumnezeu*, antologie, selecția textelor de Aurel Cioran, București, Humanitas, 1997, p.99.

⁶ Ibidem, p. 243.

⁷ Blaise Pascal, *Pensées, Les Provinciales*, Paris, Bookking International, 1995, p.9-10.

extrage vitalitatea din ruina esențelor. Filosofia este doar o aluzie existențială, precum divinitatea este un aspect indirect al lui Dumnezeu”⁸.

Cioran era conștient că rostul omului nu poate să fie altul decât să se gândească la Dumnezeu. Mai mult, toți gânditorii fac cerc în jurul lui, dar câți gândesc în interiorul lui?

Imanența umană în transcendența divină este singurul mod de a salva gândirea. Individul nu poate deveni centru metafizic fără iluzia substanțialității divine.

Dumnezeu a fost definit, de-a lungul istoriei, ca Absolut sau metamorfozat, ca parte umană. Sub această contradicție se găsesc ideile filosofice ale eseistului Emil Cioran.

Există o neputință în a afla adevărul, care chinuie și care - datorită imposibilității în fața căruia este pus gânditorul se transformă, treptat, în negativism. Acest negativism este determinat de latura „demonică” a omului ce se luptă cu rațiunea: „Curios ce obositoare este ideea asta de Dumnezeu. Prezența ei în conștiință este un surmenaj continuu, o febră ascunsă și epuizantă, un principiu distructiv”⁹.

După o mărturisire proprie (într-un interviu de Gabriel Liiceanu), Emil Cioran „s-a mișcat tot timpul între „între nevoia de credință și imposibilitatea de a crede”. El deține cumva orgoliul învinsului: „Mi se pare mai ușor să te crezi tu însuși Dumnezeu, decât să crezi în Dumnezeu”¹⁰. Lupta lui Cioran cu viața, cu ideea de Dumnezeu a reprezentat un adevărat război spiritual. „Nimeni nu poate ști dacă e credincios sau nu”. „Religios e acel ce se poate lipsi de credință, dar nu de Dumnezeu”¹¹. Domeniul credinței cunoaște nuanțe nebănuite, fiindcă scepticul Cioran, cel care se îndoiește de Dumnezeu și de credința proprie ajunge până la urmă, tocmai în virtutea principiului scepticismului, să se îndoiască și de propria necredință. Revolta lui e considerată „o credință pe care o îmbrățișez fără să cred în ea.”¹² Astfel, Cioran nu este sigur nici de „nepăsarea față de mântuire”. „Dacă aș fi sigur[...], aș fi de departe omul cel mai fericit din câți există”¹³.

2. Ultima treaptă a nihilismului e absorbția în Dumnezeu (Lacrimi și sfinți).

Se poate afirma că nihilismul gânditorului român se transformă în misticism. De altfel, autorul însuși susține: „nu sunt nihilist, deși negația m-a ispitit întotdeauna”¹⁴. Sentimentul nimicului l-a încercat încă de copil, în urma unei iluminări pe care Cioran nu reușește să o definească. Astfel, ateismul său proclamat în tinerețe ascundea o mare neliniște. Tinerețea lui a fost marcată de o reacție împotriva bisericii, dar și împotriva lui Dumnezeu însuși. Îi lipsea credința, deoarece se considera inapt organic de a crede. De aici și afirmația: „Sufăr de o îndoială incurabilă”¹⁵.

---

⁸ Emil Cioran, *Despre Dumnezeu*, pag. 191.

⁹ Idem, *Lacrimi și sfinți*, București, Humanitas, p.110.

¹⁰ Idem, *Mărturisiri și anateme*, p. 53.

¹¹ Idem, *Despre Dumnezeu*, op. cit., p.30.

¹² Idem, *Ispita de a exista*, București, 2002, Humanitas, p.15.

¹³ Idem, *Demiurgul cel rău*, București, 1996, Humanitas, p.168.

¹⁴ Convorbiri cu Cioran, București, Humanitas, 1996, p.195.

¹⁵ Ibidem, p.196.

Din îndoială se naște suferința metafizică mărturisită de gânditorul român: „Nu cred în Dumnezeu, nici în altceva. Dar, am avut o criză religioasă; de exemplu, pe la două zeci și șase de ani, un an întreg n-am făcut altceva decât să citesc mistici și vieți de sfinți. La sfârșit, am înțeles că nu eram făcut pentru credință, mi-am dat seama de acest lucru, datorită unei mari crize de disperare”¹⁶. Cioran era conștient că „drama celui ce se îndoiește este mai mare decât drama celui care neagă, pentru motivul că a trăi fără scop este mult mai chinuitor decât a trăi pentru o cauză rea ..... „când negi știi ce vrei; când te îndoiești, ajungi să nu mai știi”¹⁷.

Însuflețit deopotrivă de ispita absolutului și de sentimentul persistent al vacuității Cioran putea totuși să speră că „există momente în care oricât am fi de îndepărtați de credință, nu concepeam decât un singur interlocutor al nostru, pe Dumnezeu. Astfel, dialogul cu divinitatea este un fel de „speranță consolatoare” pentru gânditorul român „...deși nu sunt credincios, cred poate, în Nimic-singurătatea absolută cere un partener de dialog, iar dacă vorbesc de Dumnezeu, atunci numai în măsura în care este un partener de dialog pentru miezul de noapte”¹⁸.

Gânditorul român ajunge la conștiința lui Dumnezeu grație unor momente de iluminare care l-au condus la cunoașterea fericirii supreme de care vorbesc misticii. În acest sens mărturisește:

„În afara acestei fericiri la care nu suntem chemați decât în mod excepțional și numai pentru scurt timp, nimic nu posedă o adevărată existență; trăim în regatul umbrelor. Oricum ar fi, nu te întorci niciodată același, din paradis sau din infern.”¹⁹

Mistica este preocuparea majoră care se desprinde din operele pe care gânditorul român le-a scris: „*Lacrimi și sfinți*”, „*Despre neajunsul de a te fi născut*”, „*Despre Dumnezeu*”.

Mistica pentru Cioran înseamnă o experiență excepțională.²⁰ Cumva, se identifică cu extazul. Este o experiență extremă pe care v-a fi trăit-o de mai multe ori (de patru ori, după cum mărturisește el însuși), poate, pentru a se converti la credință. Dar Cioran nu era de aceeași părere. De aceea opina: „...poți să trăiești asemenea experiențe cu sau fără credință”.²¹

Se poate afirma că Emil Cioran n-a fost mistic decât până la un punct. Vidarea mistică conduce la **Nimic**, însă la un **Nimic** care, în același timp, este totul sau **Ființă**. „Nimicul în mistică este ceea ce începe după Dumnezeu sau, mai precis, după divinitate”²². De aici relația: *nihilism-misticism*.

Aidoma lui Bl. Pascal, care nu a fost raționalist, dar nici mistic până la capăt, înclină să susțină ca *Emil Cioran a fost nihilist, dar și mistic până la un punct*. Aduc în sprijinul acestei observații următorul argument: „...**nerealizarea vieții mele a fost că nu am mers până la capăt. Am fost fascinat de mistică și de mistici, am ajuns și eu până la un punct, dar n-am reușit să ating acel**

---

¹⁶ Emil Cioran, *Despre Dumnezeu*, p.232.

¹⁷ *Ibidem*, p.232.

¹⁸ *Ibidem*, p.98.

¹⁹ *Ibidem*, p.104.

²⁰ Pohoța, G., *Fr. Nietzsche and Emil Cioran – Notes on the Contemporary Nihilism*, Vol. International Conference on Philosophy, Minsk, 2011, p.50.

²¹ *Convorbiri cu Cioran*, Ed. Humanitas, 1996; p.193;

²² *Ibidem*, 194.

punct final²³. Pasiunea lui pentru mistică se va dovedi, de-a lungul anilor, de a dreptul insașiabilă, aidoma pasiunii pentru înțelepciune, cele două articulându-se în lumi apropiate, dar diferite totuși, ajungând să fie considerate de Cioran aproape două extreme (pasionalitatea misticii vs. ataraxia înțelepciunii).

Între scepticism și mistică „aceste două forme de disperare în fața cunoașterii”²⁴, Cioran alege cunoașterea fără speranță a scepticismului, neputând opta pentru evadarea din cunoaștere care este mistica - din cauza lucidității sale străbătute de orgoliu.

Pasaje precum: „În orice parte ai apuca nu dai decât de Dumnezeu”²⁵; ori „Toată viața l-am căutat pe Dumnezeu, dar am făcut totul pentru a nu-l găsi”²⁶; „Totul fără Dumnezeu este neant, iar Dumnezeu este neantul pur”²⁷; „Doamne fără tine sunt nebun și cu tine înnebunesc”²⁸; „Doamne eu nu spun că tu nu ești, eu spun că nu mai sunt”²⁹; sau „Leucemia este grădina în care înfloresc Dumnezeu”³⁰; „Dumnezeu este chiar dacă nu este”³¹ (și astfel de panseuri abunda în opera lui Cioran) frizează de departe o vocație mistică ratată, o poziționare antitetică față de transcendență, un demers apofatic cu intermitențe meonice cauzate, pe de o parte de tendința de antropomorfizare a divinului, de nevoia imperioasă a fenomenalizării sacrului, dar și de conștientizarea imposibilității unei astfel de metamorfoze senzitive a instanței inteligibile³².

În mod paradoxal la Cioran nevoia de Dumnezeu este echivalentă cu nevoia lipsei de Dumnezeu. Filosoful din Rășinari stă sub semnul unei încălcări flagrante a principiului non-contradicției, a unei febre mistice inversate, care sfidează principiile logice: „Căci tot ce este dezmințe și confirmă Divinitatea. În aceeași clipă, blestemul și rugăciunea sunt egal îndreptățite. De pot fi făcute deodată - cu o mână amenințând și cu alta însemnând o cruce te-ai apropiat până la identitate de Echivocul suprem și pari a fi Dumnezeu de câte ori știi dacă ești sau nu”. Cumva conștiința divinității îl apropie pe om de Dumnezeu, dar „Toate căile merg de la mine spre Dumnezeu, niciuna de la El spre mine...”³³ Aceasta este suferința lui Emil Cioran. În ciuda încercărilor de teodicee care n-au lipsit în spațiul teologic și filosofic de la Augustin la Leibniz, sensul ultim al suferinței ne scapă. În fața strigătului de durere al ființei orice argument logic, rațional, teologic își păstrează caracterul de aproximativitate. Singurele soluții de bun simț în fața suferinței sunt tăcerea, asumarea misterului divin, răbdarea, curajul și speranța în restaurarea eshatonică a ființei. În acest sens Cioran considera că „acel care nu a epuizat lumea în zbaterele lui launtrice nu va ajunge niciodată la Dumnezeu”³⁴.

---

²³ Ibidem, p.270.

²⁴ Cioran, *Lacrimi și sfinți*, p.17.

²⁵ *Idem*, *Amurgul gândurilor*, Ed. Humanitas, București, 1996, p.164.

²⁶ *Idem*, „Despre Dumnezeu”, Humanitas, București, 1997, p.67.

²⁷ *Idem*, *Silogismele amărăciunii*, Humanitas, București, 1992, p.61.

²⁸ *Ibidem*, p.80.

²⁹ *Idem*, *Amurgul gândurilor*, p.168.

³⁰ *Idem*, *Silogismele amărăciunii*, p.37.

³¹ *Idem*, *Despre neajunsul de a te fi născut*, Humanitas, București, 1995, p.200

³² Chira, V., *Dominantele gândirii cioraniene*, Ed. Univ. Lucian Blaga, Sibiu, 2006, p. 61.

³³ Cioran, E., *Amurgul gândurilor*, p.143.

³⁴ *Idem*, *Lacrimi și sfinți*, p. 89.

Această cucerire se face pentru sine, Cioran optând pentru un Dumnezeu individual: „În lumea în care nu mai am pe nimeni, mai dispun doar de Dumnezeu”³⁵.

3. Toate reflecțiile sale ne prezintă un gânditor cu o experiență subiectivă tulburătoare, care urmează calea filosofică, a cunoașterii de sine înspre Divinitate. De aici dificultățile insurmontabile cu care se confruntă. Dumnezeu este perceput ca „un abis privit de jos”. Cioran la fel ca și Pascal, a pariat pe Dumnezeu „Cine a înțeles că lumea aceasta nu întrece condiția amăgirilor n-are decât două căi: să devină religios salvându-se din lume, sau să salveze lumea distrugându-se”³⁶. Scriitorul optează pentru a doua variantă în schimbul salvării lumii, căci „omul nu poate crea nimic fără o pornire tainică de a se distruge”.³⁷

Distrugerea este consacrarea spiritului de negare. Ea emerge din invidia ființei față de începuturi, negarea este a demonului de care omul se simte legat. Nu există temeiuri pentru nimic, afirmă Cioran dovedind antifundamentalism postmodern. „Dacă în fiecare clipă am fi conștienți de ceea ce știm, dacă sentimentul lipsei de fundament ar fi neîntrerupt și intens ne-am sinucide sau am cădea în idioțenie. Existăm pentru că putem uita aceste adevăruri”³⁸. Discursul nihilist împinge individul spre o bornă peratologică abisală, într-o zonă de graniță ontologică a cărei proximitate îl obligă să se confrunte cu propria lipsă de temei. Pentru Cioran, statutul unei divinități retrase este insuportabil existențial și inacceptabil logic. Dumnezeul lui Cioran nu este apofatic din cauza insondabilității lui, ci din cauza absenței lui existențiale.

Dincolo de teribilisme, invective și contestări găsim la Cioran un infinit dor de Divinitate, o muzică a experienței depărtării dintre om și Dumnezeu care concurează ca ton, poezie, sensibilitate, sfâșiere și profunzime cu scrierile misticilor creștini. Cioran devine martor, profet și apologet al catastrofei constitutive a lumii. Caracterul special inversat al apofatismului cioranian constă într-o conversie a reducăției apofatice, într-un război metafizic cu Divinitatea, pe care spiritul său muzical, hiperluciditatea, nostalgia edenică, dar mai ales disonanțele existenței îl silesc fatalmente să-l poarte.

Este greu de surprins un portret de o complexitate copleșitoare precum cea a lui Emil Cioran. Autorul însuși fiind conștient de acest fapt mărturisește: „Nici Dumnezeu nu ar putea spune unde mă aflu în materie nu de credință, ci de religie. Aparțin așa de puțin acestei lumi, că îmi este cu neputință să mă socotesc necredincios. Prin această inaderență aparțin <<religiosului>>”.³⁹

Antinomicul gânditor român, în Caiete⁴⁰, afirma un lucru care trezește uimirea, argumentând astfel în favoarea afirmativului Cioran „*ceea ce nu se poate traduce în termeni de religie nu merită să fie trăit*”. Această afirmație este lipsită

---

³⁵ *Idem, Amurgul gândurilor*, p. 144.

³⁶ *Idem, Cartea amăgirilor*, p.97.

³⁷ *Idem, Amurgul gândurilor*, p. 114.

³⁸ *Idem, Exerciții de admirație, op. cit.*, p.20.

³⁹ *Idem, Caiete*, vol. I, București, Humanitas, 2005, p.274.

⁴⁰ *Idem, Caiete*, vol. III, București, Humanitas, 2005, p. 190.

de echivoc. Ea nu aruncă în aer negațiile mult mai răspândite ale lui Cioran, dar e totuși o afirmație tare, împinsă la limită, putând sta sub semnătura oricărui mistic veritabil. Este o dovadă că, departe de a fi un simplu nihilist, Cioran este înainte de toate o personalitate complexă, iar această complexitate face să subziste în el laturi dintre cele mai incongruente.

Înțelegând zbućiumul metafizic al lui Emil Cioran întru apropierea de Dumnezeu, Dumitru Stăniloae afirmă într-un interviu înainte de a trece la cele veșnice: „**Ca să se mântuiască, Cioran trebuia să mai facă doar un A mare de tipar, atât de aproape a fost de Dumnezeu**”.

BIBLIOGRAFIE

1. Blaise Pascal, (1995), *Pensées, Les Provinciales*, Paris, Bookking International.
2. Botez A., (2005), *Un secol de filosofie românească*, București, Ed. Academiei Române.
3. Chira, V., (2006), *Dominantele gândirii cioraniene*, Sibiu, Ed. Univ. Lucian Blaga.
4. Cioran E., (1993), *Exerciții de admirație*, București, Ed. Humanitas.
5. Cioran E., (1992), *Tratat de descompunere*, București, Humanitas.
6. Cioran, E., (1997), *Despre Dumnezeu*, București, Humanitas.
7. Cioran E., *Lacrimi și sfinți*, București, Humanitas.
8. Cioran, E., (2002), *Ispita de a exista*, București, Humanitas.
9. Cioran, E., (1996), *Demiurgul cel rău*, București, Humanitas.
10. Cioran, E., (1996), *Convorbiri cu Cioran*, Ed. Humanitas.
11. Cioran E., (1996), *Amurgul gândurilor*, București, Ed. Humanitas.
12. Cioran E., (1997), „*Despre Dumnezeu*”, antologie, selecția textelor de Aurel Cioran, București, Humanitas.
13. Cioran, E., (1992), *Silogismele amărăciunii*, Humanitas, București.
14. Cioran, E., (1995), *Despre neajunsul de a te fi născut*, Humanitas, București.
15. Cioran, E., (2005), *Caiete*, vol. I, București, Humanitas.
16. Cioran, E., (2005), *Caiete*, vol. III, București, Humanitas.
17. Liiceanu Gabriel, (1995), *Apocalipsa după Cioran*, București, Humanitas.
18. Pohoța, G., (2011), *Fr. Nietzsche and Emil Cioran – Notes on the Contemporary Nihilism*, Vol. International Conference on Philosophy, Minsk.